

Fiche 5: Mededeling: Europees industriebeleid na de uitbreiding

Titel:

Mededeling: Aanmoedigen van Structurele Hervormingen, Europees industriebeleid na de uitbreiding

Datum Raadsdocument: 26 april 2004

Nr Raadsdocument: 8875/04

Nr. Commissiedocument: COM (2004)274 definitief

Eerstverantwoordelijk ministerie: Ministerie van Economische Zaken i.o.m. FIN, OCW en DEF

Behandelingstraject in Brussel: Raadswerkgroep Concurrentievermogen & Groei, Raad voor Concurrentievermogen

Achtergrond, korte inhoud en doelstelling van het voorstel:

In de mededeling worden vragen geadresseerd over hoe op de huidige structurele veranderingen binnen de Europese industrie vooruitgelopen en gereageerd kan worden. Aanleiding voor deze mededeling was in het bijzonder de zorg over deïndustrialisatie die in 2003 door de regeringsleiders van Duitsland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk werd geuit. De zorg over deïndustrialisatie is eveneens naar voren gebracht in conclusies van de Europese Raad in maart 2004.

In de mededeling wordt aangegeven dat de Europese industrie sterke punten kent, maar dat op een aantal belangrijke punten, zoals productiviteit, innovatie en uitgaven voor onderzoek, de prestaties te wensen overlaten. Beargumenteerd wordt dat, alhoewel er niet van een algemene deïndustrialisatie kan worden gesproken, er in Europa wel een doorlopend herstructureringsproces plaatsvindt. Hierbij verschuiven middelen en banen naar kennisintensieve activiteiten. Dit proces is voordelig, maar kan ook pijnlijk zijn, omdat het soms ten koste gaat van specifieke sectoren of regio's, terwijl de voordelen meer gespreid zijn. Bovendien speelt bij dit omschakelingsproces ook de concurrentie uit derde landen, zoals China en India, een rol.

In de mededeling wordt deïndustrialisatie in een historische context geplaatst. De werkgelegenheid is al jaren dalende, maar de productiviteit groeide, waardoor de industrie concurrerend blijft. Door processen als outsourcing, heeft afname van de industriële productie in totale toegevoegde waarde (BBP) geleid tot opbloei van gespecialiseerde dienstverleners die vaak nog sterke banden hebben met industrie. Deïndustrialisatie wordt niet als een bedreiging gezien; de opkomst van nieuwe markten (China en India) en de uitbreiding van de Europese Unie scheppen met name kansen voor het bedrijfsleven.

De uitbreiding van de Europese Unie biedt de Europese industrie belangrijke kansen op het gebied van investeringen, vaardigheden en nieuwe markten, maar hiervan kan alleen gebruik worden gemaakt als het herstructureringsproces niet door kunstmatige hinderpalen wordt belemmerd. Bovendien kan de uitbreiding er in sommige gevallen toe bijdragen productie, die anders naar Azië zou zijn verplaatst, binnen de EU te houden. De uitbreiding zal volgens de Commissie ook het concurrentievermogen bevorderen, omdat ondernemingen hun activiteiten tussen bestaande en nieuwe lidstaten kunnen verdelen en zo van de pluspunten en voordelen van de verschillende delen van de Unie kunnen profiteren.

Evenwel zijn er ook een aantal zorgwekkende ontwikkelingen aan de gang. Vooral de zwakke relatieve productiviteitsgroei van de Europese industrie t.o.v. de industrie in de Verenigde Staten. Het blijkt dat in de Verenigde Staten de regelgeving minder lasten veroorzaakt voor het bedrijfsleven dan in Europa het geval is, in het bijzonder op de markten voor producten. Studies wijzen ook uit dat de Verenigde Staten aantrekkelijker zijn voor hoogopgeleide arbeiders en onderzoekers. Doorgaans wordt dit als een grote zorg gezien. Bijvoorbeeld wordt in de farmaceutische industrie een toename van de 'brain drain' richting VS verwacht door de aanwezigheid van aanzienlijk hogere R&D budgetten aldaar.

Actie op communautair niveau moet volgens de Commissie met name op drie gebieden zijn gericht:

- *Verbetering van het regelgevingsklimaat.* De Commissie gaat verder met de uitvoering van haar actieplan voor een betere wetgeving en geeft daarbij aan te zullen letten op verbetering van de aanpak. Daarbij wordt gewezen dat bij de effectbeoordeling van nieuwe voorstellen meer rekening gehouden moet worden met aspecten betreffende het concurrentievermogen en dat een beter beeld gevormd moet worden van het cumulatief effect van regelgeving op specifieke industrieën.

- *Betere inzet van diverse EU beleidsvelden ter ondersteuning van het concurrentievermogen.* Daarbij dient volgens de Commissie het accent te liggen op beleidsvelden die de invoering en het gebruik van kennis stimuleren, de productiviteit bevorderen en die bedrijven helpen te innoveren. Het gaat daarbij met name om de beleidsvelden innovatie, onderzoek, interne markt, handel, werkgelegenheid, opleiding en regionale ontwikkeling.
- *Ontwikkeling van een Europees industriebeleid voor specifieke sectoren in overleg met de belanghebbenden.* Hierbij moet volgens de Commissie worden voortgebouwd op de resultaten die al in de farmaceutische industrie (G10), de lucht- en ruimtevaartindustrie (STAR 21), de scheepsbouw (Leadership 2015), zakelijke dienstverlening en textielindustrie zijn bereikt. Deze aanpak wil de Commissie uitbreiden tot nieuwe terreinen, zoals de automobiellindustrie.

Rechtsbasis van het voorstel: n.v.t., het betreft een mededeling.

Besluitvormingsprocedure en rol Europees Parlement:

N.v.t., het betreft een mededeling.

Instelling nieuw Comitologie-comité: nee

Subsidiariteit en proportionaliteit: n.v.t., het betreft een mededeling.

Consequenties voor de EU-begroting: geen

Financiële, personele en administratieve consequenties voor de rijksoverheid, decentrale overheden en/of bedrijfsleven en burger: geen

Consequenties voor nationale en decentrale regelgeving/beleid, (informatie over het inschakelen van nationale agentschappen / zelfstandige bestuursorganen e.d., implementatie en uitvoering, notificatie en handhaving en/of sanctionering): geen

Voorgestelde implementatietermijn (bij richtlijnen) dan wel voorgestelde datum inwerking treding (bij verordeningen en beschikkingen) met commentaar t.a.v. haalbaarheid: n.v.t.

Consequenties voor ontwikkelingslanden:

Gezien het hier gaat om een mededeling zonder concrete voorstellen zijn de mogelijke gevolgen voor ontwikkelingslanden nog onduidelijk.

Nederlandse belangen en eerste algemene standpuntbepaling:

Formuleren van industriebeleid is vooraleerst de verantwoordelijkheid van de lidstaten. De rol van de Commissie is ondersteunend door het aanbieden van analyses, vergelijkende studies, benchmarking, best practices, en door met de lidstaten kwantitatieve doelstellingen overeen te komen. De Europese instituties dienen er voor te zorgen dat Europese wet- en regelgeving niet schadelijk zijn voor de concurrentiekracht van de industrie.

Het valt op dat de Commissie er met deze mededeling duidelijk voor kiest om de concurrentiekracht van de industrie in haar beleid voorop te stellen. Met name acties gericht op betere regelgeving en op betere afstemming van horizontaal beleid spreken Nederland aan. De zorg van de Commissie over het gebrek aan productiviteitsgroei - met een negatief effect op de concurrentiepositie van de Europese industrie - wordt door Nederland gedeeld.

De Commissie kiest duidelijk voor de lijn: kijk naar kansen, in plaats van het blind staren op bedreigingen. Dit lijkt verstandig, maar laat onverlet dat er sprake is van een “sense of urgency” om werk te maken van structurele hervormingen. Mededingingsbeleid mag in dat verband dan ook prominenter op de agenda worden geplaatst, er moet veel meer concurrentie op de Europese markten komen. Verder valt op dat weinig tot geen aandacht wordt gegeven aan scholing en arbeidsmarkthervormingen. Dit laatste is mogelijk één van de meest fundamentele problemen.

Ten slotte verdient de sectorspecifieke aanpak die de Commissie voorstelt een nadere uitleg. De voorgestelde aanpak kan ertoe leiden dat teveel sturing wordt aangebracht. De aandacht voor sectoren in

het Europese industriebeleid mag volgens Nederland ook niet leiden tot oneigenlijke steun aan bedrijven. Dit kan leiden tot ongewenste concurrentievervalsing. Het is wel goed dat in het beleid aandacht wordt gegeven aan de concurrentiepositie van afzonderlijke sectoren. De aanpak om in overleg met het bedrijfsleven de knelpunten binnen sectoren in kaart te brengen en te zorgen dat het industriebeleid – alhoewel horizontaal van aard – zo goed als mogelijk aansluit op de behoeften van sectoren wordt verwelkomd.